

СЪОБЩЕНИЕ ДО ПРЕСАТА

БХК в годишния си доклад:

Човешките права в България през 2010 г. – значително влошаване в почти всички сфери

София, 31 март 2011 г.

Значително влошаване на ситуацията с човешките права през 2010 г. отбелязва Български хелзинкски комитет (БХК) в **годишния си доклад за състоянието на правата на човека в страната**.

Докладът беше представен днес на специална пресконференция в София.

БХК отбелязва, че положението с правата на човека **се влошава в много сфери**, особено при защитата от намеса в личния живот чрез произволно подслушване на разговорите и следене на електронните комуникации на гражданите от службите за сигурност, използването на сила, помощни средства и огнестрелно оръжие от полицейски служители, независимостта на съдебната власт и справедливия процес и правата на етническите и религиозните малцинства.

Подобрение се отбелязва единствено в сферата на защита правата на децата.

Сред основните проблеми с правата на човека в България за 2010 г., отбелязани от БХК, са:

- **Неизпълнението на решенията на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ)** продължи да бъде изключително остър проблем. В края на 2010 г. България бе сред страните-членки на Съвета на Европа с най-голям брой неизпълнени решения на Съда на човек от населението.
- **Увеличи се честотата и произвола в използването на специални разузнавателни средства (СРС)** от службите за сигурност. Законът за специалните разузнавателни средства и Наказателно-процесуалният кодекс (НПК) не предоставят адекватни гаранции срещу произвол при подслушването на телефонните разговори и тайното следене на други комуникации на гражданите. Дефектите на законодателната рамка, регулираща използването на СРС, доведоха до масови злоупотреби с подслушвания на граждани.
- За седма поредна година не се реформира Законът за Министерството на вътрешните работи, който позволява **употреба на огнестрелно оръжие** с потенциален смъртоносен изход при задържане на неопасно лице, заподозряно в дори дребно престъпление. Както ЕСПЧ нееднократно е подчертавал в осъдителни решения срещу България – 3 пъти през 2010 г., този закон е в конфликт с международното право относно правото на живот и защитата от нечовешко и унижително отнасяне. Отвъд това, органите на реда нееднократно нарушиха закона, прибегвайки до изтезания, нечовешко или унижително отнасяне спрямо хора, задържани по подозрения в извършване на престъпления.
- **Материалните условия в много от затворите и следствените арести останаха нечовешки и унижителни.** Положението с материалните условия се влоши сериозно в следствените арести поради рязкото увеличаване на броя на задържаните в тях през годината (броят на обвиняемите в следствените арести за 2008/2009/2010 г. е съответно 723/1087/1283 души).
- **Съдебната власт беше подложена на атаки** от страна на високопоставени представители на правителството.
- Силно притеснителна е промяната в НПК, която даде възможност за **постановяване на осъдителна присъда само въз основа на данни от СРС и свидетел с тайна самоличност.**
- Народното събрание **посегна на Комисията за защита от дискриминация (КЗД)** чрез нападки и гласувано (засега само на първо четене) намаляване на състава от девет на седем

члена. През 2010 г. изтече мандатът на настоящия състав на КЗД, но парламентът и президентът бездействат да определят нови членове.

- И през 2010 г. не бяха направени изменения в Наказателния кодекс, които да **въвеждат състав за изтезание** в съответствие с препоръките на Комитета срещу изтезанията на ООН от 2004 г.

- Продължи да действа **Законът за вероизповеданията, който е рестриктивен и дискриминационен**. Прилагането на закона доведе до сериозни нарушения на религиозните права на вярващите мюсюлмани - някои от които безпрецедентни след началото на демократичните промени от края на 1989 г. На мюсюлманите беше наложено ръководство, което те масово отхвърлят; домове на мюсюлмани бяха претърсвани заради подозрения в терористична дейност; бяха атакувани редица мюсюлмански храмове.

- **Правото на свобода на мирно събрание и на сдружаване бе нарушавано** от властите спрямо непопулярни етнически и религиозни малцинства.

- Изненадващо и обезпокоително започна дебат за **ограничаване публичността на Търговския регистър**.

- Правните гаранции и практическите възможности за упражняване правото на **убежище и международна закрила в България претърпяха значително отстъпление**. В много отношения настъпи влошаване на достъпа на чужденците, нуждаещи се от международна закрила, до редица признати им от закона основни процесуални и социални права.

- За поредна година не бяха предприети **никакви действия за изграждане на държавен орган по джендър равнопоставеността**.

- България остава една от държавите, които **не признават под никаква форма фактическото съжителство между лица от еднакъв пол**.

- При разследването и наказването на престъпления от омраза **не се отчита дискриминационния мотив**.

- Налице е **неадекватен съдебен контрол** върху настаняването в домове за временно настаняване на малолетни и непълнолетни и в кризисните центрове за деца-жертви на трафик. **Липсва съдебен контрол при настанявания** в социални домове за възрастни.

- **Потъпкването на правата на хората в институциите** за възрастни с психични разстройства и умствена изостаналост продължи: нехуманно отношение, злоупотреба с медикаменти, централизиран ред на настаняване, отсъстващ контрол над социалните услуги, произвол при поставянето под запрещение.

- **Защитата на правата на децата бе единствената сфера, в която се наблюдава положителна динамика**. Важна стъпка напред бе приетата Национална стратегия "Визия за деинституционализация на децата в Република България". След съвместните проверки между БХК и прокуратурата на всички домове за деца с увреждания в страната Главният прокурор се ангажира, че прокуратурите по места ще образуват наказателни производства за всички 238 смъртни случая, констатирани в докладите на БХК, както и за всички злоупотреби с живи деца.

Целият доклад е качен на специалния сайт на БХК <http://humanrightsbulgaria.wordpress.com/>

+

Специален сайт на кампанията на БХК за разследване на престъпленията в детските домове:
<http://forsakenchildren.bghelsinki.org/>

Специален сайт на кампанията на БХК срещу полицейското насилие:
<http://policebrutality.bghelsinki.org/>

Българският хелзинкски комитет е независима, неправителствена организация за защита правата на човека. Основан през 1992 г., БХК осъществява мониторинг на правозащитната ситуация в България в няколко приоритетни области: права на личността, на жените и хората с увреждания, на етническите и религиозните малцинства, права на детето, защита от изтезания и малтретиране, права на бежанците и мигрантите, свобода на словото и достъпа до информация, положението на хората в затворени институции, проблеми на системата за наказателно правосъдие.

Годишните доклади на БХК са публикувани от 1993 г. насам.

За повече информация:

Яна Бюрер Тавание, директор “Кампании и комуникации“, БХК

yana@bghelsinki.org, 0882823260